

ayda subaylık formasyonu kazandıran bir birime dönüştürerek, silahlı kuvvetlerin bu subaylarla çalışmasını önermek ne kadar anlamlı olursa bu modelin de o kadar anlamlı olacağını görmek gerekir.

Sorun iyi öğretmen yetiştirmektir. Alan bilgisi, genel kültürü, insan sevgisi, toplumsal bilinci ve öğretmenlik becerisi üst düzeyde olan kimse iyi öğretmen olur. Eğitim fakültelerinin çalışmalarında eksiklikler, ne yazık ki, vardır. Fakülteye gelen öğrencide ders kitabı dışında kitap hatta gazete okuma alışkanlığı, demokratik anlayış ve davranışlar pek gözlemlenmemektedir. YÖK, üniversiteler ve fakülteler yeterince demokratik olmadıklarından öğrencilere bu alışkanlıklar kazandırılmamıştır. Eğitim fakülteleri, Fen/Edebiyat fakültesinden alınan alan bilgisi ile okullarda okutulan dersler arasında köprü olamamıştır. Eğitim fakültesinde çalışanlar belki de, büyük çoğunluğu ile ilk ya da ortaöğretim kurumlarında öğretmenlik deneyimleri bulunmayan ve öğretmenlik formasyonu almamış kişiler olduklarından, öğretmenlik bilincini ve sevgisini aşılama yetersiz kalmışlardır. Okullardaki uygulama hem çok kısıdır hem de yeterince (hem okul hem de fakülteler tarafından) benimsenmemiştir.

Branş öğretmenliği ve eğitim uzmanlığı açısından buyurulan' model, öğretmenliği bir meslek olmaktan uzaklaştırdığı gibi, uygulama zamanının çoğalması dışında yukarıdaki eksikliklerin hiçbirini gidermediği için değişik düzeylerde çalışan eğitimcilerce benimsenecek bir model değildir. Kısa yoldan bu karardan dönülüp, daha gerçekçi çözümlerin **demokratik katılımcı 'bir yaklaşımla** aranması gerekir. Cumhuriyet Gazetesi, 5 Aralık 1997

ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE GERÇEKÇİ OLUNMALI

Bilindiği gibi eğitim kurumları bireyin gelişmesine yardımcı olmak ve onları toplumsal yaşama hazırlamak için vardır. Bu kurumlarda, bireylerin toplumsal ve evrensel değerlere göre yetiştirilmeleri amaçlanır. Eğitim-öğretim süreçleri sonunda bireylere kazandırılmak istenen nitelikler eğitimin genel ve özel amaçları olarak yasalarda yer almaktadır. 1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim

Temel Kanunu'nda2. maddede genel amaçlar, 20., 23., 28., 35., ve 40. maddelerde de eğitim türüne göre özel amaçlar belirtilmektedir. Demokratik ve laik ülkelerde eğitimin amacı, bireyin,

- kendini, çevresini ve doğayı tanınması;
- yeteneklerinin, ilgi ve isteklerinin ayırımına varması;
- kendini gerçekleştirmesi;
- düşünebilmesi, soru sorması, eleştirmesi, araştırması ve tartışabilmesi;
- demokrat, laik ve insan haklarına saygılı olması;
- evre, toplum, ülke ve dünya sorunlarıyla ilgilenmesi;
- yaşam boyu öğrenen bir insan olması

gibi amaçları içermektedir.

Dikkat edilirse, okullarda, doğrudan bu amaçlara yönelik dersler olmadığı gibi, yasalarda yer alan amaçlar içinde matematik, fizik, tarih, coğrafya, ya da başka ders konularının öğrenileceği de belirtilmemiştir. Bu tür derslerin her biri eğitsel amaçlara ulaşılması yolunda bir araçtır. Eğitim-ğretim sürecinde ğrenci, ders içi ve ders dışı etkinliklerle, ğrenci-ğretmen etkileşimi içinde amaçlar doğrultusunda yetiştirilir.

Bir eğitim sisteminin başarılı olması ve öğrencilerin amaçlar doğrultusunda yetiştirilmesi için, en önemli etken, sistemde istenen nitelikleri bireylere kazandırabilecek öğretmenlerin bulunmasıdır. Eğitim sisteminin amaçları, bir bakıma, yetiştirilecek öğretmende aranacak nitelikleri de belirlemektedir.

ğrencisini belirli amaçlar doğrultusunda yetiştirecek öğretmenin de bu amaçlar doğrultusunda yetiştirilmiş olması ve bunları özümsemiş olması istenir (rneğin, ülkenin dinsel kurallara göre yönetilmesi gerektiğine inanan öğretmenden laik ve demokrat ğrenci yetiştirmesi beklenemez). Öğretmenin, eğitsel amaçları

benimseyip özümsemesi yanında, insanları ruhsal ve fiziksel bir varlık olarak tanıması ve sevmesi; parçası olduğu toplumu tanıyıp gelişmesine katkıda bulunması; okumayı, öğrenmeyi ve kendini geliştirmeyi sürdürmesi; gerektiğinde öğrencinin arkadaşı, anası/ babası, abisi/ ablası olması ve konusunu iyi öğretebilmesi gerekmektedir.

Bu nedenlerle, öğretmen yetiştirme konusunda alan bilgisi kadar, genel kültür ile öğretmenlik bilgi ve becerisi de önem kazanmaktadır. Bu özellikler, yasalarda da yer almıştır; Milli Eğitim Şuralarına da konu olmuştur; öğretmen yetiştirmede bilimsel yaklaşımların da odağıdır ve tüm dünyada da geçerlidir.

1982 Anayasası eğitim-öğretimin "Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre" (madde 42) yapılmasını istemektedir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na göre,

Öğretmenlik, Devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleğidir. Öğretmenler bu görevlerini Türk Milli Eğitiminin amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak ifa etmekle yükümlüdürler. Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon ile sağlanır (Madde 43).

Öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Milli Eğitim Bakanlığı'nca tespit olunur" (Madde 45).

1848 yılında öğretmen okullarının açılmasıyla başlayan nitelikli öğretmen yetiştirme arayışları hala devam etmektedir. Bu arayışların yer aldığı çalışmalardan biri de Milli Eğitim Şuralarıdır.

Örneğin, 5-15 Şubat 1962 tarihli VII. Milli Eğitim Şurası'nda öğretmenlerin,

Milli Eğitimin temel ilkelerini benimsemiş ve bunları uygulama seviyesine ulaşmış olması, ;.Türk Cumhuriyeti'nin, devrimlerinin ve milliyetçiliğinin ilkelerine bağlı, şahsiyet ve ahlaki karakter sahibi, mesleğin değerine inanmış ve kendini meslekte hizmete vakfetmiş olması (MEB, 1995, s. 48)

öne çıkan nitelikler olmuştur. 8-11 Haziran 1982 tarihli XI. Milli Eğitim Şurası da

Öğretmen yetiştiren okulların öğrenim süreleri zaman içinde genel olarak bir artış göstermekle birlikte bu gelişmeler daha çok özel alan (dal) eğitimiyle ilgili dersler lehine olmuş, genel kültür dersleri ile meslek dersleri ihmale uğramıştır (MEB, 1995, s. 128)

saptaması yapıldıktan sonra "Öğretmen yetiştiren fakülterde öğrencilerin bir bütünlük içinde eğitilmesi amacıyla özel alan, meslek bilgileri, genel kültür derslerine, bölümlerin özelliklerine göre ağırlık verilmesi" (MEB, 1995, s. 131) uygun görülmüştür.

Yine XI. Şura'da, öğretmenlik yanında uzmanlık alanlarına da değinilmiş ve "İhtiyaç duyulan uzmanlık dallarında açılmış bulunan lisans ve lisansüstü programların sürdürülmesi ve yeni programların açılması ve üniversitelere özellikle, eğitim bilimleri, sosyal ve idari bilimler, sağlık bilimleri vb. fakülte ve bölümlerine önerilerde bulunulması" (MEB, 1995, s. 167) istenmiştir.

18-22 Temmuz 1988 tarihinde toplanan XII. Milli Eğitim Şurası da, öğretmen ve uzman yetiştirme konusunda

Öğretmen yetiştirme ve hizmetiçi eğitimde öğretmenlere uygulanan "genel kültür" programının, 21. yüzyıl nesillerinin üstün vasıflı yetiştirilmesi hedefine uygun yeni bir yaklaşımla ele alınması ve:

a)Toplumu tanıma ve yönetme ilimleri derslerinin artırılması (sosyoloji, felsefe, din ve ahlak bilimleri, liderlik, sosyal tarih).

b)Kalkınma şuurunun işlenen konularla, Türkiye'nin kalkınma hedefleri, sınıfta işlenen konularla, Türkiye'nin ihtiyaçlarının nerede ve niçin kullanıldığı konusunda irtibat kurulması; öğrencilere çeşitli mesleklerle ilgili bilgiler verilmesi,

c)Demokratik kişilik kazandırma, bunun için de çözüm üretme teknikleri konusunda öğretmenlere uygulanan genel kültür programının takviye edilmesi, Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumları programlarında yer alan genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin ağırlık ve muhtevalarında paralellik sağlanması (MEB, 1995, s. 200-202)

doğrultusunda kararlar almıştır.

ABD'de yapılan araştırma sonuçları da Milli Eğitim Şuraları'nda alınan kararlarla paralellik göstermektedir.

Eğitim fakültelerinden mezun olmayan öğretmenler, kendi alanlarında (fizik, kimya, matematik vb.) iyi yetişmiş olsalar bile öğretim metotları, öğrenme teorileri, öğrenme psikolojisi, öğrencilerle etkili ilişkiler kurma vb. alanlarda,

kısaca mesleki formasyon (öğretmenlik formasyonu) konusunda çok yetersiz kalmaktadırlar (Dunnee ve Hannah, 1985, s.21).

Bazılarına göre alan bilgisi önemli görülse de bu yanlış bir düşüncedir. Öğretmen için en önemli olan **nasil öğretilceğini** bilmektir; işte bunun için öğretmenler eğitim fakültelerinde yetiştirilmelidir (Skinner, 1983, s. 5).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmen yetiştirme konusunda 1985 yılından bu yana düzenlediği toplantılarda da akademik sempozyumlarda da (Gazi Üniversitesi, 1987) dile getirilen konular genellikle yukarıda özetlenen konularla örtüşmektedir. Bakanlık, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na gönderdiği 1.5.1995 tarih ve 3263 sayılı yazı ile öğretmenlik için gerekli mesleki bilgilerin kısa süreli ve yoğunlaştırılmış kurslarla kazandırılmayacağını, öğretmenlik davranış, tutum ve ruhunun kazandırılması işinin olabildiğince uzun süreli bir eğitimi gerektirdiğini belirtmiştir (MEB, 1997, s. 34).

Günümüzde, eğitimin amaçları ve öğretmen yetiştirmeyle ilgili yasalarda bir değişiklik olmamıştır. Öğretmen yetiştirme konusunda eğitimcilerin yaklaşımlarında da bir değişiklik yoktur ve yukarıda özetlendiği gibidir. Bu gerçekler ışığında branş öğretmeni yetiştirilmesi konusunda, genel kültür birikimini önemsemeyen ve öğretmenlik mesleğini hiçe sayan yeni modellerin ortaya atılması var olan sorunlara yeni sorunlar eklemekten başka bir işe yaramayacaktır. Çok sayıda eğitim uzmanına gereksinim varken, eğitim uzmanı yetiştirilmesinin lisansüstü programlara bırakılması da gerçekçi olmamaktadır.

Kalıcı çözümler ve geçerli modeller, ülke koşullarını bilen akademik çevrelerle Bakanlığın ortak çabalarıyla, var olan aksaklıkların ve eksikliklerin doğru olarak belirlenmesiyle bulunabilir.

Kaynaklar

Dunne, F. ve Hannah, B. (1985). Poor is poor and more won't make it better. Education Week, 13 Şubat.

Gazi Üniversitesi (1987). Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının dünü, bugünü, geleceği sempozyumu: Tebliğler 8-11 Haziran 1987. Ankara: Gazi Üniversitesi yayın:.

MEB (1995). Milli Eğitim Şuraları (1939-1993). Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

MEB (1997). Öğretmen yetiştirme ve eğitiminin temel esasları. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayın No: 10.

Skinner, B.F. (1983). There has been conspiracy of silence about teaching. Education Week, 3 Ekim.

Ankara Dergisi
Nisan 1998